

Laurean opinnäytetyön aineistohallinnan BEST PRACTICES

Pauliina Partanen, lehtori
Minna Marjamaa, asiantuntija
CC-BY-SA 4.0

Lähtökohta: opinnäytetyön prosessin yhdenmukaistaminen ja laatu

Laurean opinnäytetyöprosessissa oli ollut vaihtelevia käytänteitä ja epävarmuutta siitä, mitä kaikkea tulee tehdä:

- Edellytetäänkö tietosuojaselostetta henkilötietoja kerätessä?
- Miten osallistujia informoidaan ja dokumentoidaan suostumus?
- Tehdäänkö aineistohallintasuunnitelma?
- Milloin haetaan tutkimuslupaa? Haetaanko eettistä ennakkoarviointia ja minkälaisista eettisesti haastavista aiheista voi tehdä opinnäytetyön?
- Tehdäänkö opinnäytetyösopimus?

Lähtökohta: opinnäytetyön prosessin yhdenmukaistaminen ja laatu

Tarvittiin linjaus yhtenäistämään opinnäytetyön ohjauksen käytäntöjä siten, että Laureassa valmistuneet opinnäytetyöt ovat lainsäädännön ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisia.

Tämä parantaa opinnäytetyön ohjauksen laatua ja helpottaa niin ohjaajan kuin opiskelijan työtä.

Laurean opinnäytetyön kehittämisryhmä lähti viemään tätä eteenpäin. Samaan aikaan oli käynnissä Laurean opinnäytetyöprosessin uudistus.

Laurean best practices - top 5

- 1 **Yhteistyö ONT-ohjaajien työryhmässä:** Laureassa ryhtiliike opinnäytetyön aineistohallinnan, tietosuojaan ja tutkimusetiikan parantamiseksi alkoi ONT-ohjaajien työryhmän yhteistyössä.
- 2 **Selkeät lomakkeet ja pohjat:**
 1. Aineistohallintasuunnitelma: AMK- ja YAMK-pohjat
 2. Osallistujien informointi ja suostumus -pohjat
 3. Tietosuojailmoituspohja
 4. Opinnäytetyösopimus
 5. Lisäksi Laurean tutkimusluvan täsmentäminen opinnäytetyön tekijän osalta.
- 3 **Johdon päätös ja tuki:** Koulutuksen johtoryhmän tuki ja päätös koettiin tärkeäksi. Se vahvisti tehdyn kehittämistyön ja otti luodun toimintamallin käyttöön.
- 4 **Koulutukset ja tukimateriaalit** tukevat sekä ohjaajia että opiskelijoita:
 1. ONT-boost -verkkomateriaali & live-koulutus ohjaajille
 2. opiskelijoille työpajat & [Laurean opas opinnäytetyön aineistohallintaan, tietosuojaan ja tutkimusetiikkaan](#)
- 5 **Toimintamallin kehittäminen yhdessä eteenpäin ja** **positiivinen asenne**

Opinnäytetyön aineistohallinnan uudistuksen prosessi

Mitä lainsäädäntö edellyttää? GDPR & TENKin ja Arenen ohjeet

- Opinnäytetyötä koskevat tutkimuseettiset ohjeet ja tietosuojalainsäädäntö, riippumatta siitä, määritelläänkö opinnäytetyö tutkimus- vai kehittämistyöksi.
- Keskeiset säädökset ja korkeakoulua sitovat periaatteet ovat seuraavat:
 - [EU:n Yleinen tietosuoja-asetus, General Data Protection Regulation](#): henkilötietojen käsittelyä sääntelevä asetus, jota alettiin soveltaa kaikissa EU-maissa keväällä 2018.
 - [Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa \(TENK, 2023\)](#)
 - [Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa](#) (TENK, 2019)
 - [Arenen opinnäytetyön eettinen ohje ja aineistohallinnan ohjeet](#)

Vuonna 2024 luotiin ohjeet ja lomakkeet

Ohjeet ensisijaisesti intrassa opinnäytetyöprosessin osana

Lomakkeet (fi & en):

- Aineistohallintasuunnitelman pohja (AMK) Aineistohallintasuunnitelman pohja (YAMK)
- Laurean opinnäytetöiden tietosuojailmoituspohja
- Opinnäytetyön tiedotepohja tutkittavien informointia varten
- Opinnäytetyön suostumuspohja osallistua opinnäytetyöhön ja mahdollinen suostumus henkilötietojen käsittelyyn

Lisäksi aineistohallintasuunnitelman tekoon opas ja FAQ:

[Laurean opas opinnäytetyön aineistohallintaan, tietosuojaan ja tutkimusetiikkaan](#)

Vuonna 2024 pilotoitiin koulutukset ohjaajille ja opiskelijoille

Ohjaajille:

- AMK-opinnäytetyöohjaajille yhteinen koulutus opinnäytetyön ohjaamisesta
 - Tutkimusetiikka, tietosuoja, aineistohallinta ja tutkimusluvat -osio
 - Koulutuksia on jatkettu joka vuosi osana ONT-ohjaajakoulutuksia.
- Tutkijan ABC ajokortti MOOC
 - Soveltuu niin hankkeessa toimiville kuin opinnäytetyön ohjaajille peruspaketiksi

Opiskelijoille:

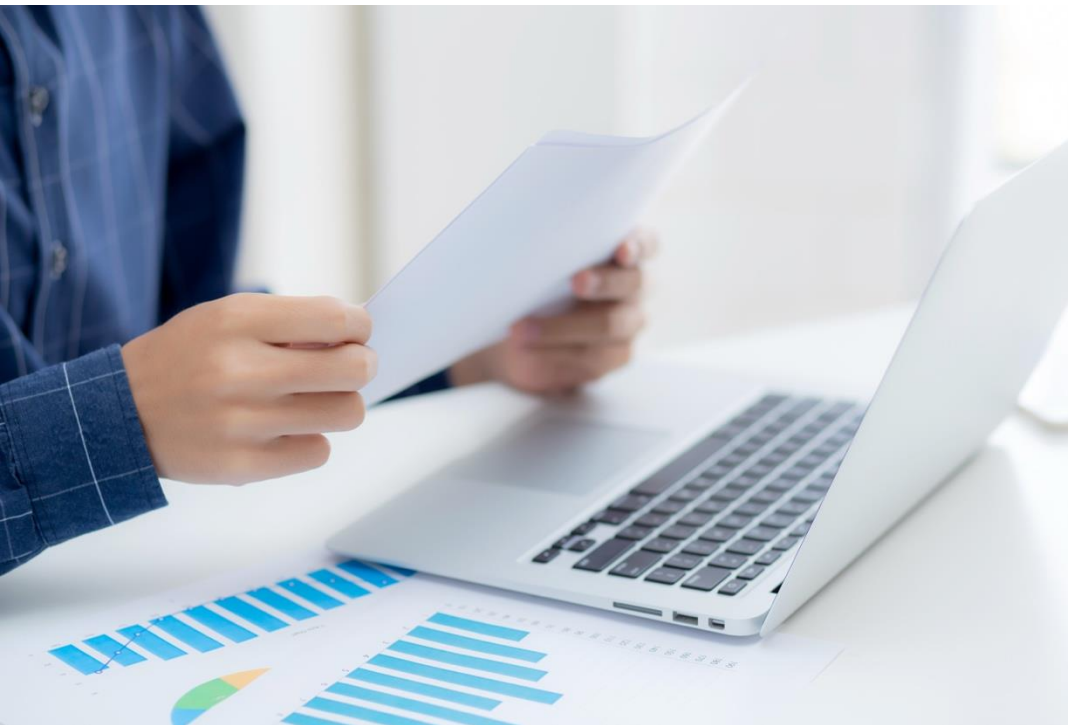
- Tutkimus- ja kehittämismenelmissä moduuli tutkimusetiikasta, tietosuojasta ja aineistohallinnasta
 - Moduuli kopioitu ohjeeksi ONT-työryhmäalueelle
- Aineistohallinnan ja tietosuojan työpajat
 - Osallistujia 50-80 ihmistä / työpaja, paljon kysymyksiä
 - Kysymyksistä koottu FAQ: [Laurean opas opinnäytetyön aineistohallintaan, tietosuojaan ja tutkimusetiikkaan](#)
 - Toimintatapaa on jatkettu pysyvänä käytänteenä.

Laurean linjaus: Tietosuoja, tutkimusetiikka ja aineistohallinta Laurean opinnäytetöissä - 11/2024

Koulutuksen johtoryhmän päätös:

- Laurean opinnäytetöitä tehdään tietosuojalainsäädännön, tutkimuseettisten ohjeiden ja aineistohallinnan toimintamallien mukaisesti vuoden 2025 alusta.
- Aineistohallintasuunnitelma tehdään aina, jos opinnäytetyössä kerätään aineistoa.
- Tietosuojakäytänteitä toteutetaan, jos kerätään henkilötietoa (myös kuva, ääni ja sähköpostilista ovat henkilötietoa).
- Jos opinnäytetyöhön osallistuu ihmisiä, osallistujia informoidaan ja heiltä pyydetään suostumus osallistua sekä mahdollinen suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja mahdolliseen aineiston jatkokäyttöön.
- Tätä varten luodut ohjeet ja lomakkeet sekä [Laurean opas opinnäytetyön aineistohallintaan, tietosuojaan ja tutkimusetiikkaan](#) hyväksyttiin osaksi Laurean opinnäytetyöprosessia.

Aineistohallintasuunnitelma, onko tarpeen?

- Laureassa aineistohallintasuunnitelma tehdään aina, jos opinnäytetyössä syntyy aineistoa tai käytetään aiemmin kerättyä aineistoa.
- Suunnitelma toimii omavalvontasuunnitelmana.
- Auttaa tunnistamaan mahdolliset haasteet prosessissa, varmistaa laadun.
- Mitä opinnäytetöitä tämä ei koske?
 - Kirjallisuuskatsaukset poikkeus

Entä portfolio- ja päiväkirja-opinnäytetyöt?

- Vaikka usein voi olla haasteellista tunnistaa tarve, aineistohallintasuunnitelma on yleensä tarpeen.
- Samat aineistohallintasuunnitelman periaatteet koskevat myös portfolio- ja päiväkirjamuotoista opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aineistona ovat omat havainnot suhteessa ympäristöön ja työyhteisön jäseniin.
- Osallistujia tulee informoida opinnäytetyöstä, suostumuksista ja aineiston säilytyksestä tulee huolehtia.
- Portfoliossa lisäksi yrityssalaisuudet ja artikkelien julkaisemiseen liittyvät käytänteet

Opinnäytetyön aineistohallinta

Yhteinen laadun takaava toimintamalli ja lomakkeet, yhtenäistetty ohjaus

Laurean ONT-aineistohallinnan uudistus

Selkeät lomakkeet ja pohjat:

Aineistohallintasuunnitelmapohjat AMK ja YAMK

Tietosuojailmoitus

Osallistujien Informointi-pohja

Suostumukset -pohja

Opinnäytetyösopimus

Koulutukset ja oppaat

- Opas opinnäytetyön aineistohallintaan, tietosuojaan ja tutkimusetiikkaan
- Ohjaajien jokavuotiset koulutukset
- Opiskelijoiden työpajat

oppi- materiaalit

- Menetelmäkurssin moduuli
- Opinnäytetyön työalueen ohjeet
- ONT-boost
- Tutkijan ABC ajokortti MOOC

Miksi ja milloin opinnäytetyösopimusta tarvitaan?

- Opetus- ja kulttuuriministeriö on määritellyt, että hankkeistettu opinnäytetyö tarvitsee opinnäytetyösopimuksen.
 - Jos opinnäytetyö on hankkeistettu, opiskelijan on laadittava kirjallinen sopimus työelämän edustajan kanssa
 - Opinnäytetyö on hankkeistettu, kun siitä on sovittu kirjallisesti ja jokin seuraavista täyttyy:
 1. Työelämä maksaa työstä joko ammattikorkeakoululle tai työtä tekevälle opiskelijalle.
 2. Opinnäytetyötä ohjaa työelämän edustaja.
 3. Työelämä aikoo hyödyntää opinnäytetyön tuloksia omassa toiminnassaan.
- Käytännössä suurin osa opinnäytetöistä tarvitsee opinnäytetyösopimuksen.
- Laurean opinnäytetyösopimus oli otettu käyttöön jo aiemmin, amkien Avoin TKI-hankkeen (2018-2021) sopimuksen pohjalta, yhdessä opettajien ja KPMG:n lakimiesten kanssa muokattu pohja.

Kokemuksia ja parannettavaa

Pitäisikö aineistohallintasuunnitelma olla opinnäytetyön liitteenä? Jos ei, olisiko muu tapa?

Kuinka ONT-ohjaaja tarkistaa opiskelijan suunnitelman?
Kuinka hyödyntää kommentointityökalua entistä systemaattisemmin?

Kiitos!

